

Cuvânt pastoral la Sărbătoarea Nașterii Domnului

Declinul paternității tradiționale rurale și necesara „corecție” pedagogic-duhovnicească

Summary:

This is the pastoral letter issued by HG Gurie, Bishop of Deva and Hunedoara at the occasion of the Feast of the Nativity 2019. Its theme is: “The decline of traditional rural paternity and the necessary pedagogical-spiritual correction.” Joseph is defined as the figure which highlights the importance of the paternal role in the life of a child. Afterward it describes the role of the father in the life of a child in traditional rural society and in today’s society. It contains several quotations from traditional Romanian poems and carols, but also from Umberto Ecco, Goethe, and Father Theophilus Paraian.

Keywords:

Feast of Nativity, Joseph, role of paternity, Traditional Romanian village, Umberto Ecco

† GURIE,

**PRIN HARUL LUI DUMNEZEU,
EPISCOP AL DEVEI ȘI AL HUNEDOAREI,**

***Preacucernicului cler, Preacuviosului cin monahal și Drept-măritorilor creștini:
Caldă și părintească îmbrățișare cu prilejul Nașterii Domnului!***

Iubiți credincioși,

Iată-ne prăznuind Crăciunul anului 2019, având în față icoana Nașterii Mântuitorului, cu atmosfera de vis pe care ea o creează: Pruncul minunat în iesle, coruri de îngeri în jur, o peșteră de animale în fundal, Maica-Fecioară plină de duiosie și Dreptul Iosif, protectorul, profund fascinat de toate cele petrecute. Multe inimi coplesite de bucuria miracolului petrecut... Asociată icoanei Nașterii este icoana Fugii în Egipt, când Fiul lui Dumnezeu Se refugiază în altă țară din cauza urii dezlănțuite contra Lui, în ciuda faptului că era un prunc inofensiv. De-abia venit pe lume, devine

emigrant, bătătorind meleaguri îndepărtate, cum fac mulți dintre conaționalii noștri astăzi.

Existența Dreptului Iosif în viața Pruncului Iisus confirmă importanța rolului patern în viața copiilor, în integrarea ordonată și inteligentă a fiului în lume. Despre acest lucru aș dori să vorbim astăzi: despre **importanța taților în viața copiilor în satul tradițional românesc și în lumea contemporană**; pentru că – foarte probabil – bătrânii noștri știau mai multe în plan psiho-emoțional și spiritual decât știm noi astăzi, indivizii tehnologiei avansate și ai raționalității duse la extrem. Tații de altă dată erau mult mai prezenți în viața copiilor lor, povățuindu-i și asistându-i pe drumul maturizării lor depline.

În societatea tradițională românească, rolul tatălui în creșterea și în formarea copilului minor era, în prima fază, secundar, mamei revenindu-i responsabilitățile principale: ea îl hrănea, îl spăla, îl educa. Intuim toate aceste realități și în viața Pruncului Iisus. Dar rolul tatălui devenea tot mai important începând cu vârsta de 7 ani a copilului, momentul intrării depline a acestuia în viața socială, prin frecventarea școlii. Dacă, până în acest moment, punctul de referință predominant al copilului era mama, de acum tatăl preia ștabela formării cognitiv-emoționale a fiilor, condiție a robusteții lui psihice ulterioare. Nu întâmplător, Părintele Arsenie Papacioc considera că „*cea mai bună moștenire pe care un tată o poate oferi copilului său este puțin din timpul său, în fiecare zi*”.

Tatăl devine foarte important în momentul în care copilul trebuie să gestioneze pericolele și frica, generate de o lume extra-familială ostilă: „*O, tiranul, crud Irod! / Muri-n blestem de norod. / Neștiind el bucuros / De nașterea lui Hristos!*”¹. În lumea noastră, căzută în păcat, răul este revărsat din belșug. Tatăl îi învață pe copii să i se opună cu bărbăție, cu mult curaj, pentru a-l zădărnici, diminua sau chiar a-l extirpa.

Cercetările științifice arată că există o strânsă conexiune între **intensitatea religiozității și relația cu tatăl, în copilărie**. Tatăl are **trei responsabilități insubstituibile în formarea** fiului: să îl ajute să se elibereze de tendința (narcisistă) de a trăi doar pentru el și de legătura prea intimă cu mama (prelungită de la naștere), să intre cu mult curaj în realitatea socială (adeseori agresivă) și să se maturizeze psiho-afectiv în contextul practicării religiei. Împăratul Napoleon aprecia: „Mama mea m-a protejat de lume, iar tatăl meu m-a amenințat cu ea!”. Spune textul sacru că Însuși „Iisus sporea cu înțelepciunea și cu vârsta și cu harul, la Dumnezeu și la oameni”, (Luca 2, 52). Creșterea Lui era vegheată atât de îngeri, cât și de Dreptul și blândul Iosif.

În satul tradițional românesc colindatul era o formă de practicare a religiei din cea mai fragedă pruncie și darurile primite de copii la colindat constituiau o expresie a

---

¹ Tudor Nedelcea (coord.), *Steaua sus răsare. Carte de colinde*, Casa de Editură Nob, Craiova, 1990, p. 25.

filantropiei sociale: „S-a sculat o cuconiță / Și-a aprins o lumeniță. / Și-a cătat într-o lădiță. / Și mi-a dat o părăluță. // S-a sculat un cuconaș / Și-a aprins un fălnăraș. / Și-a cătat în chimeraș / Și mi-a dat un gălbinaș”². Abundența de diminutive din versurile colindei ne transmite modul în care copilăria vede frumusețea lumii și deschiderea cu dragoste a adulților față de toți copiii. În satul românesc copiii se simțeau iubiți de adulți și se pregăteau de viață, întocmindu-și de timpuriu un proiect de viață entuziasmant. Astăzi, tinerii care eșuează în viață îl au responsabil pentru aceasta pe propriul tată, chiar dacă acest lucru nu este evident. Spune proverbul românesc: „Ce au făcut mama și tata o să facă fiul și fata!”.

Drept-măritori creștini,

În satul românesc tradițional, tinerii erau foarte curajoși, dinamici, plini de entuziasm, dornici să cucerească lumea și să o schimbe în bine. În lumea postmodernă, foarte mulți oameni sunt nemulțumiți de propriii copii și tineri; ei constată că unii nu vor să învețe (adică să muncească), alții optează pentru droguri distrugătoare, care oferă o plăcere de moment, nu îi interesează să își construiască un proiect luminos de viață, pierd vremea sistematic etc. Oare de ce toate acestea în unele familii? Pentru că tații nu au știut să fie prezenți suficient de consistent în viețile copiilor lor! „A venit din cer de sus, / Păstorul cel bun, Iisus. // El prin lume-a colindat, / Oi pierdute-a căutat. // Ca pe toate să le-adune / Să le ducă la pășune./ Să le ducă la izvoară... / Ca nici una să nu moară...”³. Mesajul creștin trebuie preluat de către fiecare familie și fertilizat creator. Doar așa coboară transcendența în fiecare casă. Altfel, copiii percep religia ca pe o poveste naivă, utilă doar pentru a colora copilăria cu „file de basm”, iar nu pentru a-i însoți și călăuzi pe întreg traseul vieții.

Tatăl este dator să îl abiliteze pe fiu să devină, la rândul său, cândva, tată, întrucât taie simbolic cordonul ombilical care îl ține prea atașat de mamă; el are datoria formativă fundamentală de **a-l corecta pe fiu**, de a-l dirija, de a-l călăuzi, fapt care pretinde, simultan, afecțiune și autoritate, dragoste și disciplină, gingășie și normativitate. O astfel de relație cu Dumnezeu invocă Sfântul Apostol Pavel: „Și ați uitat îndemnul care vă grăiește ca unor fii: Fiul meu, nu disprețui certarea Domnului, nici nu te descuraja, când ești muștrat de El. **Căci pe cine îl iubește Domnul îl ceartă și biciuiește pe tot fiul pe care îl primește**” (Evrei 12, 5-6).

Iar Umberto Eco este de părere că „...devenim dependenți de ceea ce ne învață tații noștri în momente întâmplătoare, când nu încercă să ne învețe ceva. Suntem formați din mici cioburi de înțelepciune!”. Sfântul Apostol Pavel continuă: „Răbdați spre înțeleptire, căci Dumnezeu se poartă cu voi ca față de fii. **Căci care este fiul pe**

² George Breazul, *Colinde*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1993, p. 33.

³ *A venit din cer, de Sus*, colind din Sighișoara în volumul lui Ioan Simionescu, *Colinde și cântece de stea*, Editura Aperta, Cluj-Napoca, 1994, p. 121.

care tatăl său nu-l pedepsește? Iar dacă sunteți fără de certare, de care toți au parte, atunci sunteți fii nelegitimi și nu fii adevărați. Apoi, dacă am avut pe părinții noștri după trup, care să ne certe, și ne sfiam de ei, oare nu ne vom supune cu atât mai vârtos Tatălui duhurilor, ca să avem viață? Orice muștrare, la început, nu pare că dă bucurie, ci întristare, dar mai pe urmă dă celor încercați cu ea roada pașnică a dreptății” (Evrei 12, 7-11).

Într-o lume a permisivismului acest text poate părea foarte agresiv. Educația se face însă și prin dragoste, și prin disciplină, și prin îngăduință, și prin reguli. De mii de ani îi învață religia acest lucru pe oameni. Astăzi ei au tendința să creadă că este suficientă îngăduința fără disciplină. Biserica ne învață însă că **dragostea lui Dumnezeu nu exclude sancțiunea**. Dragostea nu este toantă! Iată cum este surprinsă ideea sancțiunii în colindul popular: „*Domnul stătu crai în țară, / Țările se 'nspăimântară!* // *Împrejuru-i nor și ceață / Sprijinesc sfânta Lui față.* // *Și dreptatea Lui tocmește / Scaunul ce-L odihnește. / Fulgerile Lui ca para, // De strălucesc toată țara. / Pământul e plin de frică, / Munții se topesc și pică.* // *Și curg toți ca niște ceară, / Văzând pe Domnul în țară. // Că Tu, Doamne, / Și-a Ta mână, // Vrând, ne-ai zidit din țărână. / Cei drepti și în curăție / Te-așteaptă, cu bucurie...!*”⁴.

Lubiții mei fii duhovnicești,

Vom sintetiza spunând că tatăl are un întreit rol în formarea corectă a fiilor: să-i călăuzească în procesul de intrare în realitatea externă a familiei, să-i forjeze întru curaj, pentru a înfrunta fără frică provocările vieții și să-i învețe să-și controleze tendința spre a obține permanent satisfacții instantanee. Când tații abdică de la aceste sarcini, copiii lor vor avea mult de suferit. Goethe constata, cu realism, un adevăr din propria viață, spunând: „Tatăl meu susținea că numai raritatea plăcerii are preț și atât copiii, cât și oamenii în vârstă nu apreciază niciodată un lucru bun dacă-l întâlnesc zilnic”. Acesta e tiparul de reacție al omului căzut.

De aceea, cercetările privitoare la dezvoltarea normală a copilului au arătat că absența tatălui din familie (absență fizică sau doar psihologică) naște probleme în anumite sectoare ale personalității copiilor lor, precum: inhibarea agresivității (1), capacitatea acestora de a-și amâna anumite satisfacții (2) și orientarea sexuală (3). Observăm că toate aceste trei fenomene negative sunt foarte răspândite astăzi: vedem la televizor atâtea delicvențe săvârșite de tineri, vedem cum lumea gonește permanent în căutare de plăceri și vedem cum se fac presiuni pentru o tot mai fără-limită, așa-zisă „libertate sexuală”.

Iar tabloul pe care ni-l creionează **colindele** este la polul opus: Domnul Hristos moare nevinovat pentru a corecta lumea căzută... „*Vineri pe la doisprezece / Clopotele le trăgeau. / Pe Hristos Îl răstigneau. / Cuiete I le băteau. / Sângele pe stâlpi curgea. /*

⁴ Colindul *Domnul stătu crai în țară...* în vol. cit., p. 303.

*Maica Sfântă se jelea. / Și-n Biserică zicea: / «Acesta-i sânge curat. / Că-i din trup nevinovat. / Acesta-i sânge cu milă. / Că-i din suflet fără vină. / Acesta-i sânge milos. / Că-i din trupul lui Hristos...»*⁵.

Dragi fii întru Domnul,

Se cuvine să mai spunem acum că factorul decisiv în **transferul credinței și al practicii religioase de la o generație la alta este practica religioasă exercitată de către tatăl în familie**. Studiile sociologice constată că, dacă tatăl nu merge la Biserică, doar un copil din cinci va frecventa Biserica atunci când ajunge adult, indiferent de ceea ce făcea mama. „*Ceată de voinici, / Pe cai pogănici. // C-un colac de grâu / Cu-o ploscă de vin. // Din colac tăiară. / Din ploscă-nchinară. // Din gură-ntrebară: / «Unde-i Împăratu', / Cel mult așteptatu?»*”⁶.

Absența tatălui sau abdicarea lui de la responsabilități se repercutează automat și asupra mamei, care va trebui să preia noi sarcini. Există deci un rol esențial al familiei privitor la educarea și la dezvoltarea cognitiv-afectivă a copilului. O echilibrată și sănătoasă religiozitate se cultivă nu prin sofisticate abordări catehetice, ci prin intermediul relațiilor familiale intense, sincere, corecte și bogate în afecțiune.

De aceea, Părintele Teofil Părăian de la mănăstirea Sâmbăta de Sus considera că „un tată bun nu e doar acela care își duce copilul la școală în fiecare zi, fără să întârzie, ci acela care e fericit, care-și iubește soția, care se întoarce cu dragoste acasă în fiecare zi, văzând în propria familie un tezaur; un tătic bun este acela care, după o zi de lucru, vine acasă să se joace cu copiii săi și devine un copil jucându-se cu ei”.

O astfel de atmosferă plină de har, de pace și de responsabilitate transmite orice icoană în care apare și Dreptul Iosif, bătrânul discret care, pentru conștiința epocii, era tatăl lui Iisus. Dreptul Iosif a avut rolul tatălui în interiorul familiei, și-a exercitat vocația de tată, asigurând protecția paternă a Pruncului Iisus, protejându-L, pentru a putea crește și a se dezvolta corespunzător. Lui i-a poruncit îngerul în vis să ducă Pruncul în Egipt (Matei 2, 13). După ce Pruncul a crescut, rolul lui s-a diminuat până la stingere: nu îl mai regăsim defel când Mântuitorul își asumă rolul public, iar Sfintele Scripturi nu fac mențiune de momentul plecării lui la Cer.

Dragii mei creștini hunedoreni,

Un proverb anonim spune că „există trei stadii în viața unui bărbat: crede în Moș Crăciun, nu crede în Moș Crăciun, ajunge să fie Moș Crăciun”. În epoca tendințelor pro-feministe, bărbatul a devenit „sexul slab”: dacă în ultimii 50 de ani femeile au analizat mult rolul lor social și public, acționând în consecință, bărbații au stat la televizor, citind ziarul. Psihologii iau contact zilnic cu bărbați care-și recunosc criza de

---

⁵ *Asta-i seară, seară mare*, în volumul *Steaua sus răsare. Carte de colinde*, p. 14.

⁶ *Ibidem*, p. 255.

identitate, fiind caracterizați de nesiguranță (născută din mutațiile survenite în societate) și fiind bântuiți de frici, angoase, anxietăți. În lumea noastră au dat năvală fobiile și timiditățile, de cele mai multe ori iraționale. Bărbații și băieții trebuie să redobândească entuziasmul și curajul pe care-l revărsa, cândva, religia în ființa lor. La Răstignire, spune colindul, cosmosul s-a înfricoșat: „*Acestea cerul văzând, / Și pământul nerăbdând, / Din temelii s-a clătit, / Soarele s-a înnegrit! // Luna s-a întunecat, / Pietrele s-au despicat. / Toate-n spaimă au rămas, / Pân' la al nouălea ceas!*”⁷.

Într-o societate „orfană” de tați cu mare vizibilitate și forță de expresivitate, va exista o profundă criză a băieților, provocată de absența persoanelor de referință de sex masculin. Nemaexistând modele fascinante în viața reală, băieții vor fi nevoiți să se limiteze la ofertele și paradigmele exhibate de mass-media. Iar modelele propuse sunt adeseori deficitare, invitând la imoralitate, propunând false valori. De aceea, ne avertizează colindul să fugim de omul care „...își dă firea omenească, / Pe firea dobitocească. // Nu cunoaște, unde-l duce, / Dezmierdarea lui cea dulce. // Va cădea ca oaia-n râpă. / Și-l va sorbi moartea'n pripă!”⁸

Herodot, părintele istoriei, întrevedea catastrofele, crizele și războaiele ce pot urma, dacă bărbatul pică din înțelepciune, spunând: „*Numai un nebun ar alege războiul mai degrabă decât pacea, pentru că, în vreme de pace, fiii își îngroapă tații, iar în război, tații – fiii*”.

Frați creștini drept-măritori,

Colindul ne îndeamnă: „*Ia deschideți, Poarta Mare! / Să vă zicem o cântare: / Nu suntem nici domnișori, / Ci harnici, voinici, feciori; / Vă urăm cu veselie, / Crăciunul să vă mângâie; / Floarea noastră-i sănătatea; / Gazdă, s-aveți de ea parte!*”⁹. Împreună cu ceata de feciori, Vă dorim și noi ca bucuria Crăciunului să Vă umple viața! Cete de feciori plini de credință, de putere și de entuziasm, capabili să schimbe lumea de mâine în bine, să Vă colinde casele și Vă aducă bucurii nenumărate!

Harul Lui Dumnezeu să Vă cerceteze inimile și belșugul să nu lipsească din nicio casă în aceste zile sfinte de sărbători! Gazdei îi dorim să aibă „*mulți colaci în poală, cârnaț la subsuoară și mult caltaboș în oală!*”¹⁰. Să se bucure văzându-și odraslele crescute în Legea Domnului ca „vlăstarele tinere de măslin” împrejurul mesei.

⁷ Colindul *Astăzi, Cel prea lăudat*, în G. Breazul, *op. cit.*, p. 317.

⁸ Colindul *Auziți acestea, toate!* în *vol. cit.*, p. 299.

⁹ Colindul *Flori de măr cad la fereastră*, în *vol. cit.*, p. 153.

¹⁰ *Ibidem*.

PS Dr. Gurie Georgiu

*„Dă-ne, la toți, bucurie, / Amin! Doamne, slavă Ție! / La mulți ani, s-aveți folos,
/De Nașterea lui Hristos!”¹¹.*

*Sărbători fericite! și „La mulți ani!”
Vă zice al vostru arhipăstor, de tot-binele doritor,*

**† GURIE ,
Episcopul Devei și al Hunedoarei**

---

¹¹ *Toată Legea Creștinească. Colind de stea din Ocna Sibiului*, în vol. *Colinde și cântece de stea*, vol. I pentru cor cu voci egale (transcriere de Ion Simionescu), Editura Aperta, Cluj-Napoca, 1994, p. 46.